

Oponentský posudek bakalářské práce Evy Jarošové Král mor a jeho divadlo Praha. Morové epidemie v raně novověké Praze, FF UK Praha 2011

Téma morových epidemií leží na pomezí několika historických disciplin – dějin medicíny, mentalit, historické demografie, kulturních dějin i např. dějin umění. Pod některými z těchto zorných úhlů se autorka v předložené bakalářské práci pokusila pohlédnout na mory v Praze v raném novověku. V úvodu podává stručné informace o základní literatuře k tematice raně novověkých morů, a to jak o dílech vzešlých z naší historiografie, tak o několika přeložených pracích zahraničních autorů.

První kapitola představuje základní typy morových onemocnění, kapitola následující podává všeobecné informace o velké morové ráně v Evropě v polovině 14. století a o jejích doprovodných jevech a důsledcích. Třetí kapitola sumarizuje hlavní pohledy na mor z hlediska dobových snah o vysvětlení epidemie – mor jako boží trest, jako důsledek konstelací planet, teorie o životních šťávách a dílo lidské (čarodějnice, Židé). Ve čtvrté kapitole se autorka věnuje ohlasu morových epidemií v umění, zmiňuje díla výtvarného umění – vyobrazení tanců a triumfů smrti, morové sloupy. V rámci uvedené čtvrté kapitoly o moru v umění E. Jarošová sleduje také literární díla, knihy typu ars moriendi. Činí tak ovšem pouze obecně z hlediska barokního přístupu ke smrti, morové tematiky se v této souvislosti prakticky nedotýká. Je škoda, že se alespoň nepokusila, třeba na základě Knihopisu, zjistit, nakolik bylo vydávání knih ars moriendi a další literatury o smrti v 17. a 18. století ovlivněno velkými morovými epidemiemi. Pro většinu textu, který tvoří úvod a zmíněné první čtyři kapitoly a který rozsahem představuje zhruba polovinu bakalářské práce, autorka sbírala příklady z různých období i různých evropských zemí tak, jak jsou popsány v základních pojednáních, s nimiž pracovala.

Teprve ve druhé polovině své práce se E. Jarošová zaměřila na proponované období a na území pražských měst, v kapitole páté až deváté spočívá jádro její práce. Pátá kapitola je zaměřena na normativní prameny, sleduje infekční řády. Jejím těžištěm je rozbor řádu Rudolfa II. z roku 1585, závěry této analýzy jsou doplněny řády mladšími. Připomínku mám pouze k edici rozebíraného řádu, která je vtělena přímo do textu, kde působí rušivě – výhodnější by bylo publikování tohoto pramene v příloze. Šestá kapitola je věnována dobové medicínské literatuře, zde jsou přehledně uvedeny hlavní postupy doporučované proti morové nákaze jak v rámci preventivních opatření, tak při léčení vlastního onemocnění.

Sedmou kapitolu posuzované bakalářské práce tvoří nástin dějin pražských morových lazaretů a hřbitovů. Autorka ovšem neodolala pokušení uvést velmi stručný vývoj pražského špitálnictví od středověku, i když to s tématem morů souvisí jen volně. Pokud jde o morové hřbitovy, vedle Malostranského a Olšanského hřbitova mi chybí alespoň zmínka o zaniklém Novoměstském hřbitovu nedaleko Olšan s kostelíkem sv. Kříže (dnes koncertní síň Atrium v Čajkovského ulici na Vinohradech), podobně měl být zmíněn i nedaleký hřbitov židovský – oba mají počátky v morovém roce 1680. Osmá kapitola posuzované práce je věnována stručnému demografickému pohledu na mortalitu při pražských epidemiích, kapitola devátá shrnuje ve formě exkursu nejznámější faktografii k pražskému moru 1713-1714. Poslední kapitola pak sumarizuje názory o příčinách konce morových nákaz v Evropě v první polovině 18. století. Rozumím sice tomu, že tato kapitola byla míněna jako závěr práce, přesto mi chybí klasický závěr přehledně shrnující hlavní poznatky výzkumu.

V textu práce se autorka dopustila některých stylistických poklesků, především občasných odklonů od odborného stylu ke stylu beletristickému, místy až žurnalistickému. Uvedu jen několik příkladů: „K tomuto tématu bychom měli Eduarda Maura, který ...“ (s. 10); „Krom čtenářů ...si na své přišli ...“ (s. 11), „... tím naše prohlídka zde pomalu, ale jistě končí“ (s. 37), „... příkládání baněk není úplně špatným nápadem...“ (s. 46); ...byl hřbitov pomyslným

horkým bramborem, který si mezi sebou přehazovaly ... (s. 58); ...nezbývá, než se užasle ptát: Jak je to možné?“ (s. 67).

Při výkladu se setkáme také s některými apodiktickými tvrzeními, např. v pasáži o literatuře typu ars moriendi stojí, že kněz se v okamžiku smrti zemřelého modlí modlitbu „sepsanou pro tuto chvíli, často právě z *Knihy Šťastné smrti*“. Autorka má zřejmě na mysli soubor modliteb „commendatio animae“, které se sice opravdu do příruček typu ars moriendi dostávají, nicméně kněží je jistě z tohoto typu literatury čerpat nemuseli. Pro budoucí odborné texty bych autorce doporučil jednak poněkud utlumit literární ambice a zpřesnit vyjadřování, jednak větší opatrnost při práci s webovými stránkami a informacemi z internetu (například u podkapitoly o morových sloupech použila namísto existující bohaté odborné literatury jako zdroj informací – kromě jedné tištěné přehledové práce – webové stránky určené turistům).

Předložená bakalářská práce je celkem úspěšným pokusem o shrnující zpracování několika témat spojených s raně novověkými morovými epidemiemi. Je založená na kompilaci z literatury, což je vzhledem k její tematické šíři pochopitelné, autorka však využila také vydané prameny. Na práci oceňuji snahu o zasazení morové tematiky do širších společenských, uměleckých i medicínských souvislostí. Soudím, že Eva Jarošová splnila cíle kladené na tuto úroveň kvalifikačních prací, prokázala základní rozhled po literatuře k tématu, schopnost práce s prameny, provedla kritickou analýzu dílčích témat, zasadila studovanou problematiku do širšího kontextu. Proto předloženou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku ...

V Praze 12. června 2011

doc. PhDr. Jiří Mikulec, CSc.